

बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम, २०१५ अंतर्गत बालकांची काळजी घेण्यास इच्छुक स्वयंसेवी संस्थांना नोंदणी प्रमाणपत्र देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन  
महिला व बाल विकास विभाग  
शासन निर्णय क्रमांक-रिटपी-२०२२/प्र.क्र.७१/का-०८  
नविन प्रशासन भवन, तिसरा मजला,  
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,  
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.  
दिनांक- ११ जूलै, २०२३

वाचा :-

१. बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम, २०१५
२. महाराष्ट्र राज्य बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) नियम, २०१८.
३. मा. उच्च न्यायालय, मुंबई, खंडपिठ औरंगाबाद रिट याचिका क्र.७८२१/२०२१ व इतर याचिकांमधील निकाल दि.०८/०९/२०२२
४. आयुक्त, महिला व बाल विकास यांचे पत्र क्र.मबाविआ/बावि/का-५/नो.प्र.नस्ती/२०२२-२३/३१३२, दि.१४/०६/२०२०
५. सचिव स्तरीय समितीच्या दि.३०/०६/२०२३ रोजीच्या बैठकीचे इतिवृत्त

प्रस्तावना :-

बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम, २०१५ मधील कलम ४१ मध्ये बालकांची काळजी घेणाऱ्या निवासी संस्थांसाठी राज्य शासनाकडून निर्गमित नोंदणी प्रमाणपत्र असणे बंधनकारक करण्यात आले आहे. त्याअनुषंगाने यापुर्वी नोंदणी प्रमाणपत्र न मिळालेल्या काही संस्थांनी मा. उच्च न्यायालय, मुंबई, खंडपिठ औरंगाबाद येथे रिट याचिका क्र.७८२१/२०२१ व इतर याचिका दाखल केल्या होत्या सदर याचिकांच्या अनुषंगाने मा. न्यायालयाने दि.०८/०९/२०२२ रोजी पुढीलप्रमाणे निकाल दिला आहे.

*The respondent no.2 shall now take decisions on the petitioners' proposals afresh in the light of the observations made herein-above by giving opportunity to them of hearing and even an opportunity to rectify the shortcomings in the proposals. if any.*

*The petitioners shall approach the respondent no. once again within four (8) weeks from today whereupon the respondent no.2 shall take final decision within 16 weeks from today.*

२. मा. न्यायालयाच्या उक्त निर्देशास अनुसरून आयुक्त, महिला व बाल विकास यांनी वाचा क्र.४ वरील पत्रांन्वये ज्या संस्थांच्या प्रस्तावाबाबत निर्णय घेण्याचे निर्देश आहेत अशा ६२ संस्थांचे व इतर

१२ असे एकुण ७४ संस्थांचे प्रस्ताव शासनास सादर केले होते. सदर प्रस्तावांच्या अनुषंगाने बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम २०१५ अंतर्गत काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकांशी संबंधित संस्थांना नोंदणी प्रमाणपत्र देण्यासाठी सचिव, महिला व बाल विकास यांचे अध्यक्षतेखाली शासन निर्णय दि. १३/११/२०१८ अन्वये गठित सचिव स्तरीय समितीची बैठक दि. ३०/०६/२०२३ अन्वये घेण्यात आली. सदर बैठकीमध्ये घेण्यात आलेल्या निर्णयाच्या अनुषंगाने संस्थांच्या नोंदणी प्रमाणपत्रांस मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

### शासन निर्णय :-

मा. उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपिठ औरंगाबाद यांचे आदेश, बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम, २०१५ अंतर्गत बालकांची काळजी घेण्यास इच्छुक स्वयंसेवी संस्थांनी नोंदणी प्रमाणपत्रासाठी केलेले अर्ज व संबंधित संस्थांची प्रत्यक्षातील तपासणीनुसार प्राप्त अहवाल यांच्या अनुषंगाने बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम, २०१५ मधील कलम ४१ अन्वये पुढील प्रमाणे मान्यता देण्यात येत आहे.

- १) “परिशिष्ट-अ” येथे नमूद एका स्वयंसेवी संस्थेस सदर शासन निर्णय निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून पाच वर्षे कालावधीसाठी अनुदानित तत्वावर नोंदणी प्रमाणपत्र देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.
- २) “परिशिष्ट- ब” येथे नमूद एका स्वयंसेवी संस्थांच्या प्रवेशित क्षमतेमध्ये वाढीस अनुदानित तत्वावर मान्यता देण्यात येत आहे.
- ३) “परिशिष्ट-क” येथे नमूद स्वयंसेवी संस्थाच्या प्रस्तावांना सदर शासन निर्णय निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून त्रुटीपूर्ततेच्या अधिन राहून तीन महिन्यांच्या कालावधीकरीता अनुदानित तत्वावर मान्यता देण्यात येत असून या तीन महिन्यांच्या कालावधीमध्ये संस्थेने त्रुटीची पुर्तता न केल्यास सदर संस्थेचे नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द करण्यात येईल.
- ४) “परिशिष्ट-ड” येथे नमूद स्वयंसेवी संस्थांच्या प्रस्तावांना सदर शासन निर्णय निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून त्रुटीपूर्ततेच्या अधिन राहून तीन महिन्यांच्या कालावधीकरीता विना-अनुदानित तत्वावर मान्यता देण्यात येत असून या तीन महिन्यांच्या कालावधीमध्ये संस्थेने त्रुटीची पुर्तता न केल्यास सदर संस्थेचे नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द करण्यात येईल.

२. बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम, २०१५, महाराष्ट्र राज्य बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) नियम, २०१८ तसेच केंद्र व राज्य शासनाने वेळोवेळी केलेल्या नियमांचे अनुपालन करणे बंधनकारक राहील.

३. आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांचे स्तरावरून नोंदणी प्रमाणपत्र प्राप्त संस्थांना मान्यतेनुसार नोंदणी प्रमाणपत्र निर्गमित करण्यात यावे व आयुक्तालय स्तरावरून परिशिष्ट क व परिशिष्ट ड मधील संस्थांना त्यांच्या प्रस्तावातील त्रुटी कळविण्यात यावे व संस्थांनी विहित कालावधीमध्ये केलेल्या त्रुटी पुर्ततेच्या अनुषंगाने प्रस्ताव शासनास सादर करावा.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२३०७११५२७४८७०३० असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

( डॉ.निलेश ज. पाटील )  
कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा.अध्यक्ष/उपाध्यक्ष/ सदस्य, विधानसभा/ विधानपरिषद, विधानमंडळ, मुंबई
४. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/ विधानपरिषद, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
५. मा.मंत्री/ राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास यांची खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
६. सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
७. प्रधान सचिव (व्यय), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे
९. महालेखापाल- महाराष्ट्र-१/२ (लेखा व अनुज्ञेयता ), मुंबई / नागपूर
१०. महालेखापाल- महाराष्ट्र-१/२ (लेखा परिक्षा ), मुंबई / नागपूर
११. सर्व उपसचिव, सर्व अवर सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१२. उपायुक्त (बाल विकास), महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे
१३. कक्ष अधिकारी, वित्त विभाग (व्यय-६/ अर्थसंकल्प-७), मंत्रालय, मुंबई
१४. सर्व कार्यासने, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१५. सर्व संबंधित स्वयंसेवी संस्था (आयुक्तालयामार्फत)
१६. निवड नस्ती, का-०८.

### परिशिष्ट-अ

अ.क्र.	जिल्हा	संस्थेचे नाव	संस्थेचा प्रकार	मुलांसाठी/ मुलींसाठी	मंजूर क्षमता
१	२	३	४	५	६
१	लातूर	राजर्षी शाहु बहुउद्देशिय ग्रामीण विकास संस्था काळेगांव ता.अहमदपूर जि.लातूर संचलित रोकडोबा बालसदन अहमदपूर जि.लातूर.	बालगृह	मुलांसाठी	९४

( डॉ.निलेश ज. पाटील )  
कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

### परिशिष्ट-ब

अ.क्र.	जिल्हा	संस्थेचे नाव	संस्थेचा प्रकार	मुलांसाठी/ मुलींसाठी	मंजूर क्षमता
१	२	३	४	५	६
१	जळगांव	तेजस्विनी शिक्षण संस्था औरंगाबाद संचलित लिलाई मुलांचे बालगृह, जळगांव ता.जि.जळगांव	बालगृह	मुलांसाठी	२८ (मुळ मान्यता) + २२ (वाढीव मान्यता)

( डॉ.निलेश ज. पाटील )  
कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

## परिशिष्ट-क

अ.क्र.	जिल्हा	संस्थेचे नाव	संस्थेचा प्रकार	मुलांसाठी/ मुलींसाठी	मंजूर क्षमता
१	२	३	४	५	६
१	बीड	सावित्रीबाई बहुउद्देशिय सेवाभावी संस्था संचलित माऊली बालकाश्रम बीड, ता. जि.बीड .	बालगृह	मुलांसाठी	९०
२	बीड	सुधाकररावजी नाईक मागासवर्गीय समाजकल्याण मंडळ,बीड संचलित गोकूळ बालसदन बालगृह बीड ता. जि. बीड .	बालगृह	मुलांसाठी	६५
३	बीड	बंधुभाव शिक्षण प्रसारक मंडळ नांदेड संचलित आनंद बालकाश्रम संत नामदेवनगर धानोरा बीड, जि.बीड .	बालगृह	मुलांसाठी	५९
४	बीड	माऊली शिक्षण प्रसारक मंडळ सोनगांव संचलित श्रीनगद नारायण बालकाश्रम श्री क्षेत्र नारायगड बीड, जि. बीड	बालगृह	मुलांसाठी	९९
५	बीड	ग्रामविकास समिती जवळबन संचलित माऊली बालीकाश्रम जवळबन ता. केज जि. बीड	बालगृह	मुलांसाठी	९९
६	बीड	ज्ञानराज बहुउद्देशिय ग्रामिण महिला मंडळ जवळबन, केज संचलित विठाई बालसदन जवळबन ता. केज जि.बीड .	बालगृह	मुलांसाठी	९८
७	बीड	जगदंबा महिला व बाल अंपग कल्याण मंडळ बीड संचलित कनिष्ठ / वरिष्ठ बालगृह गणेशनगर बीड, ता.जि. बीड .	बालगृह	मुलांसाठी	४४
८	बीड	जगदंबा महिला अंपग कल्याण मंडळ संचलित धौम्यऋषी बालकाश्रम, घोगस पारगांव, ता.शिरूर कासार, जि. बीड .	बालगृह	मुलांसाठी	७६
९	बीड	आहिल्याबाई होळकर महिला प्रतिष्ठाण बीड राजेश्री शाहु महाराज बालकाश्रम धारूर बीड , जि. बीड .	बालगृह	मुलांसाठी	९८

अ.क्र.	जिल्हा	संस्थेचे नाव	संस्थेचा प्रकार	मुलांसाठी/ मुलींसाठी	मंजूर क्षमता
१	२	३	४	५	६
९०	बीड	जय क्रांती बहुउद्देशिय शिक्षण प्रसारक सेवाभावी प्रतिष्ठाण मंडळ रामपूर तांडा (गुत्ती) ता.जळकोट जि. लातूर संचलित मुक्ताई बालसदन बालगृह, (शिरळा) ता.परळी वैजनाथ जि. बीड .	बालगृह	मुलांसाठी	९८
९१	बीड	समाज प्रबोधन प्रतिष्ठाण संस्था संचलित मंगलनाथ बालकाश्रम, मनूर माजलगांव, ता. माजलगांव जि. बीड .	बालगृह	मुलांसाठी	९०९
९२	बीड	जगदंबा शिक्षण प्रसारक मंडळ माजलगांव संचलित इंदिरा बालकाश्रम, मनूर, ता. माजलगांव जि.बीड .	बालगृह	मुलांसाठी	७३
९३	बीड	शाहु महाराज बहुउद्देशिय सेवाभावी संस्था व शिक्षण प्रसारक मंडळ आष्टी संचलित साई बालसदन (बालगृह क्रमांक १) , ता.आष्टी,जि.बीड.	बालगृह	मुलांसाठी	८०
९४	बीड	छत्रपती शाहु महाराज प्रतिष्ठाण आंबेजोगाई संचलित छत्रपती शाहु महाराज बालगृह, मोरेवाडी, ता. जि. बीड.	बालगृह	मुलांसाठी	१४९
९५	बीड	माहेर बहुउद्देशिय महिला मंडळ वसंत नगर ता. जि.लातूर द्वारा संचलित आधार बालकाश्रम, तळेगाव घाट, ता. अंबेजोगाई जि. बीड.	बालगृह	मुलांसाठी	८१
९६	बीड	ज्योतीबा शिक्षण प्रसारक मंडळ बीड संचलित संगोपन बालगृह,शिरुर (कासार), जि. बीड.	बालगृह	मुलांसाठी	५०
९७	बीड	ज्योतीबा शिक्षण प्रसारक मंडळ बीड संचलित किलविल बालसदन (बालगृह), शिरुर (कासार), जि. बीड.	बालगृह	मुलांसाठी	५०

शासन निर्णय क्रमांक: बालगृ-२०२२/प्र.क्र.७१/का-०८

अ.क्र.	जिल्हा	संस्थेचे नाव	संस्थेचा प्रकार	मुलांसाठी/ मुलींसाठी	मंजूर क्षमता
१	२	३	४	५	६
१८	बीड	हरिश्चंद्र व्यायाम शाळा व क्रिडा मंडळ चळाटा, ता.जि.बीड संचलित तनय बालकाश्रम, कालिकानगर, नगर रोड, बीड, ता.जि.बीड .	बालगृह	मुलांसाठी	९१
१९	बीड	करुणा शिक्षण संस्था द्वारा संचलित श्री संचारेश्वर बालकाश्रम वडगाव (दादाहारी), ता.परळी वैजनाथ जि.बीड .	बालगृह	मुलांसाठी	४९
२०	बीड	कानिफनाथ ग्रामीण विकास संस्था,परळी वैजनाथ संचलित ज्ञानेश्वरी बालकाश्रम, शंकर - पार्वती नगर,परळी वैजनाथ जि. बीड	बालगृह	मुलांसाठी	१४५
२१	बीड	वसंतराव नाईक आश्रमशाळा संस्था वसंतनगर ता.परळी वैजनाथ जि. बीड संचलित गेनाई बालकाश्रम, कौडगांव (हुडा ) जि.बीड	बालगृह	मुलांसाठी	६५
२२	बीड	जीवनधारा बहु सेवाभावी संस्था टोकवाडी,ता.परळी वैजनाथ जि.बीड संचलित शंकर बापू बालकश्रम, ता.परळी,जि.बीड .	बालगृह	मुलांसाठी	९३
२३	लातूर	सेवादास शिक्षण प्रसारक मंडळ मेवापूर तांडा, ता.जळकोट जि.लातूर संचिलत मातोश्री बालकाश्रम चिंचोली अतनूर ता.जळकोट जि.लातूर.	बालगृह	मुलांसाठी	५०
२४	लातूर	महात्मा फुले बहुउद्देशिय शिक्षण संस्था उदगीर संचलित राजीव गांधी बालगृह, उदगीर, जि. लातूर.	बालगृह	मुलांसाठी	९१
२५	लातूर	माहेर बहुउद्देशिय महिला मंडळ वसंत नगर ता. जि.लातूर द्वारा संचलित आधार बालकाश्रम, सोनाई कुंज, कृपासदन इंगिलश शाळेजवळ, नाथ नगर, लातूर, जि. लातूर.	बालगृह	मुलांसाठी	२७

अ.क्र.	जिल्हा	संस्थेचे नाव	संस्थेचा प्रकार	मुलांसाठी/ मुलींसाठी	मंजूर क्षमता
१	२	३	४	५	६
२६	औरंगाबाद	जय किसन शिक्षण संस्था सिडको औरंगाबाद संचलित भगवान बाबा बालकाश्रम (बालगृह) पृथ्वीनगर सातारा परिसर औरंगाबाद जि. औरंगाबाद.	बालगृह	मुलींसाठी	१००
२७	औरंगाबाद	जय किसन शिक्षण संस्था सिडको औरंगाबाद संचलित भगवान बाबा बालकाश्रम (बालगृह) वासर्डी ता. कन्नड, जि. औरंगाबाद.	बालगृह	मुलांसाठी	१००
२८	औरंगाबाद	कै.अनुसया बहुउद्देशिय सेवाभावी महिला मंडळ संचलित योगेश्वरी बालकाश्रम बालगृह, सातारा परिसर, औरंगाबाद जि. औरंगाबाद.	बालगृह	मुलांसाठी	१००
२९	औरंगाबाद	जय किसन शिक्षण संस्था सिडको औरंगाबाद संचलित गोकुळ बालकाश्रम, सातारा परीसर, जि. औरंगाबाद.	बालगृह	मुलांसाठी	१००
३०	उस्मानाबाद	भारत मल्टिपर्फज एज्युकेशन सोसायटी, नळगीर, ता. उदगीर, जि. लातूर संचलित चाचा नेहरू बालगृह, समर्थनगर, ता. भूम, जि. उस्मानाबाद.	बालगृह	मुलांसाठी	५०
३१	गडचिरोली	प्रियदर्शनी शिक्षण प्रसारक मंडळ चंद्रपूर द्वारा संचलित, मातोश्री रमाबाई मुलींचे निरिक्षणगृह, नवेगाव, वियानी शाळेजवळ, गडचिरोली	बालगृह / निरीक्षणगृह	मुलींसाठी	२०+५= २५
३२	पालघर	रेस्क्यू फाउंडेशन मुलींचे बालगृह, फुलाचा पाडा, लालोंडेगाव, पो. निहे, नागझरी नाका, ता. जि.पालघर.	बालगृह	मुलींसाठी	७५
३३	पालघर	श्री.गिरीवनवासी प्रगती मंडळ संचलित मुलामुलींचे बालगृह, नरेशवाडी, ता.डहाणू जि. पालघर.	बालगृह	मुले व मुलींसाठी	५०+५० =१००
३४	सांगली	पाठक ट्रस्ट संचलित पाठक अनाथाश्रम, मिरज जि.सांगली	बालगृह	मुले	२०

अ.क्र.	जिल्हा	संस्थेचे नाव	संस्थेचा प्रकार	मुलांसाठी/ मुलींसाठी	मंजूर क्षमता
१	२	३	४	५	६
३५	गडचिरोली	लोककल्याण बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था ब्रम्हपुरी जि. चंद्रपुर सिंधार्थ नगर बायपास रोड, बाबूपेठ चंद्रपुर संचलित विशेष दत्तक संस्था गडचिरोली.	विशेष दत्तक संस्था	मुले व मुलींसाठी	१०
३६	उस्मानाबाद	कुलस्वामिनी शिक्षण प्रसारक मंडळ उस्मानाबाद संचलित विशेष दत्तक संस्था उस्मानाबाद.	विशेष दत्तक संस्था	मुले व मुलींसाठी	१०

( डॉ.निलेश ज. पाटील )  
कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

## परिशिष्ट-ड

अ.क्र.	जिल्हा	संस्थेचे नाव	संस्थेचा प्रकार	मुलांसाठी/ मुलींसाठी	मंजूर क्षमता
१	२	३	४	५	६
१	पुणे	अंजुमन-ए-इस्लाम संस्थेचे वली मोहम्मद आणि दोस्त मोहम्मद पीर मोहम्मद मुस्लीम अनाथालय, २५, बंडगार्डन रोड, पुणे	बालगृह	मुलींसाठी	१५०
२	पुणे	अनिकेत निकेतन विशेष बालगृह, तळेगाव दाभाडे, जि. पुणे	बालगृह	मुले व मुलींसाठी	२५+२५=५०
३	मुंबई शहर	महाराष्ट्र स्टेट वुमन कौन्सिल आशासदन बालगृह, उमरखाडी, मुंबई ९.	बालगृह	मुलींसाठी	१२५

( डॉ.निलेश ज. पाटील )  
कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन